

4. Επιστημονικό κείμενο

Ενέργεια πρώτη και δεύτερη:

Αναγνωρίζω το θέμα του κειμένου
 Εντοπίζω το/α θέμα/τα και τις σημαντικές πληροφορίες σε κάθε παράγραφο

Α. Λέμε συνήθως και πιστεύουμε πως η γλώσσα είναι το μέσο επικοινωνίας των ανθρώπων μεταξύ τους ή το μέσο με το οποίο ο άνθρωπος εκφράζει τα συναισθήματα και τους στοχασμούς του. Οπωσδήποτε, και στις δύο περιπτώσεις, είναι ένα εκφραστικό μέσο ή όργανο επικοινωνίας. Ωστόσο οι επιστημονικές έρευνες (γλωσσολογικές, ψυχολογικές κτλ.) των τελευταίων δεκαετιών έδωσαν στο φαινόμενο της γλώσσας –ένα φαινόμενο καθαρά κοινωνικό – νέες διαστάσεις: δε θα μιλήσουμε τώρα για το ότι τα τελευταία χρόνια η γλώσσα θεωρήθηκε ως ένας από τους κυριότερους παράγοντες για την απελευθέρωση και την εθνική ανεξαρτησία ενός λαού και θα παραλείψουμε επίσης το γεγονός ότι υπογραμμίζεται ολοένα περισσότερο η συμβολή της γλώσσας στην εθνική ενότητα, έτσι που σήμερα τα κράτη να είναι, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, κράτη «γλωσσικά», δηλαδή ομόγλωσσα κι ακόμα δε θα κάνουμε λόγο για τη σχέση της γλώσσας με την οικονομική και πολιτισμική εξέλιξη ενός λαού. Θα μιλήσουμε μονάχα για τις αμοιβαίες σχέσεις της γλώσσας με την ανθρώπινη σκέψη και την καλλιέργεια του ανθρώπου.

Β. Οι έρευνες που άρχισαν από τον Πλάτωνα και τους Στωικούς και πύκνωσαν τα τελευταία χρόνια εξέτασαν επίμονα το ζήτημα των σχέσεων της γλώσσας με τη σκέψη του ανθρώπου. Και –αν και τα πορίσματα των ερευνών δεν είναι ακόμα οριστικά– όσοι ασχολήθηκαν με τη φιλοσοφία της γλώσσας δέχθηκαν πως η γλώσσα δεν είναι απλώς ένα «μέσο» ή «όργανο», δηλαδή ένα εργαλείο του ανθρώπου, με το οποίο εκφράζεται και επικοινωνεί με τους συνανθρώπους του. Είναι πολύ περισσότερο μια ιδιότητα του ανθρώπου, σπουδαία όσο και η ύπαρξή του, μια ιδιότητα που του ανήκει κατά τρόπο μοναδικό, χωρίς να είναι δυνατόν να βρεθεί κάτι ανάλογο σε άλλους οργανισμούς. Η ψυχολογική ανάλυση των τελευταίων ετών έδειξε ότι η γλώσσα είναι συνυφασμένη με τη σκέψη και τη συναισθηματική μας ζωή ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ύπαρξή τους. Γιατί ο άνθρωπος σκέφτεται με λέξεις και εικόνες, και χωρίς τη γλωσσική έκφραση δεν είναι δυνατόν να υπάρξει οργανωμένη σκέψη, γιατί «η σκέψη αναδύεται μαζί με τη μορφή που την εκφράζει». Με την έννοια αυτή, η γλώσσα δεν είναι, όπως πιστεύουν γενικά, το μέσο με το οποίο εκφράζεται η ανθρώπινη σκέψη (μέσο που, άρα, μπορεί να αντικατασταθεί από κάποιο άλλο – ήχους, όγκους, χρώματα κλπ.), αλλά η απαραίτητη προϋπόθεση που δίνει στη σκέψη συνείδηση του εαυτού της.

Γ. Επομένως δεν είναι δυνατόν να συλλογιστούμε χωρίς γλώσσα, γιατί είμαστε ανίκανοι να κάνουμε διάκριση ανάμεσα στην εικόνα και τη σκέψη, καθώς και να καταλάβουμε ότι ο λόγος δεν ταυτίζεται με τον ακουστικό συμβολισμό του. Πραγματικά η γλώσσα, με όλον τον πνευματικό οπλισμό που έχει διαμορφωθεί μέσα της, κάνει «κατοχή» στο νέο άνθρωπο όσο βρίσκει σ' αυτόν ένα νέο δέκτη της χρήσης της. Αυτή κυριαρχεί στη σκέψη του και την κατεργάζεται. Όπως το έχει διαπιστώσει επιτυχημένα ένας Γερμανός σοφός «λέμε κατέχω μια γλώσσα αλλά στην πραγματικότητα εκείνη μας κατέχει». Φαίνεται έτσι καθαρά ότι η συμβολή της γλώσσας στην παιδεία του ανθρώπου είναι θεμελιώδης: η γλώσσα είναι ο απαραίτητος όρος για την ύπαρξη εκείνης, το μέσο με το οποίο η παιδεία του ατόμου ολοκληρώνεται και το στήριγμα που συνεχώς, σε όλη τη ζωή του, θεμελιώνει τη μόρφωση. Έτσι οι όροι «παιδεία» και «γλώσσα» δεν είναι δυνατόν να ξεχωριστούν.

Γλώσσα και Παιδεία (του Δημήτρη Τορπαϊδη)

Θέμα του κειμένου: γλώσσα και σκέψη/
 παιδεία

Ενέργεια 2η : Κρατώ σημειώσεις-κάνω διάγραμμα

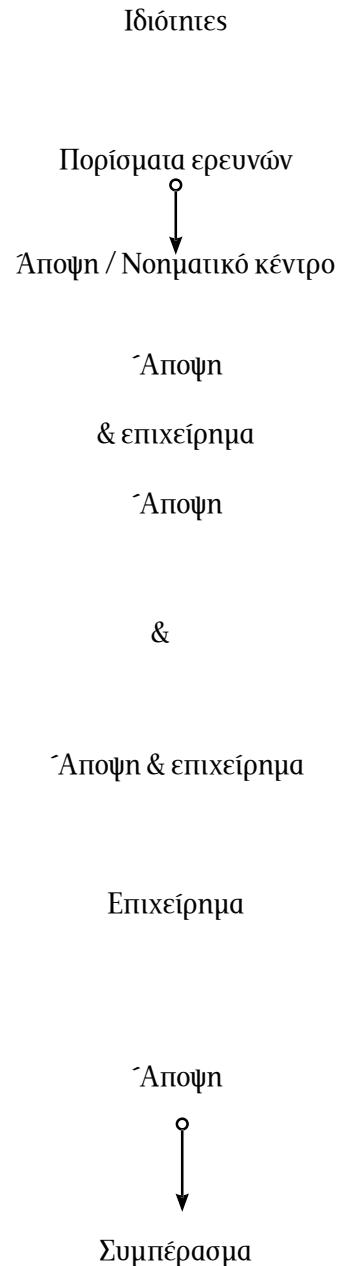
A. Κάνω το διάγραμμα του κειμένου

Θέματα

Ρηματικές φράσεις

- A.
- η γλώσσα ▶ -είναι το μέσο επικοινωνίας των ανθρώπων μεταξύ τους
-εκφράζει τα συναισθήματα και τους στοχασμούς του.
- επιστημονικές έρευνες ▶ ανέδειξαν τις αμοιβαίες σχέσεις της γλώσσας με την ανθρώπινη σκέψη και την καλλιέργεια του ανθρώπου
- B.
- η γλώσσα ▶ -είναι πολύ περισσότερο μια ιδιότητα του ανθρώπου
-είναι συνυφασμένη με τη σκέψη και τη συναισθηματική μας ζωή
ο άνθρωπος σκέφτεται με λέξεις και εικόνες
-η απαραίτητη προϋπόθεση που δίνει στη σκέψη συνείδηση του εαυτού της
- Γ.
- δεν είναι δυνατόν να συλλογιστούμε χωρίς γλώσσα, ▶ γιατί είμαστε ανίκανοι να κάνουμε διάκριση ανάμεσα στην εικόνα και τη σκέψη
- η γλώσσα, με όλον τον πνευματικό οπλισμό που έχει διαμορφωθεί μέσα της ▶ κάνει «κατοχή» στο νέο άνθρωπο όσο βρίσκει σ' αυτόν ένα νέο δέκτη της χρήσης της
- η γλώσσα ▶ είναι ο απαραίτητος όρος για την ύπαρξη εκείνης, το μέσο με το οποίο η παιδεία του ατόμου ολοκληρώνεται
- οι όροι «παιδεία» και «γλώσσα» ▶ δεν είναι δυνατόν να ξεχωριστούν.

B. Επεξεργάζομαι τις σημειώσεις

Μία ενότητα

Ενέργεια 3η : Γράφω την περίληψη

Εισαγωγική φράση	<p><u>Ο συγγραφέας στο κείμενο αυτό αναδεικνύει τη στενή σχέση γλώσσας και σκέψης. Επισημαίνει</u> ότι η γλώσσα, ως κοινωνικό φαινόμενο, συμβάλλει στην επικοινωνία των ανθρώπων, την εθνική τους ενότητα, την οικονομική και πολιτιστική τους ανάπτυξη. Ωστόσο, όπως βεβαιώνεται από παλαιότερες και νεότερες επιστημονικές έρευνες η γλώσσα επηρεάζει -κυρίως- την σκέψη και πνευματική καλλιέργεια του ανθρώπου. Σύμφωνα με τους ερευνητές, επειδή ο άνθρωπος σκέφτεται με εικόνες και λέξεις, η γλώσσα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη συνειδητοποίηση και την έκφραση της σκέψης.</p> <p>Αφού, λοιπόν, δεν είναι δυνατός ο διαχωρισμός της λέξης από την εικόνα η συμβολή της γλώσσας στην πνευματική ανάπτυξη του ανθρώπου είναι καταλυτική. <u>Γι'αυτό</u>, σύμφωνα με το συγγραφέα οι όροι γλώσσα και παιδεία είναι αλληλένδετοι.</p>
Α	
B	
Γ	
Καταληκτική φράση	

Σημείωση:

Οι λέξεις με έντονα γράμματα δηλώνουν τα γλωσσικά στοιχεία συνοχής που αποτυπώνουν τις λογικές σχέσεις ανάμεσα στις κύριες πληροφορίες.